

"ואתה תצוה את בני ישראל - וישאלו"

4

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן =
 ויהי וכן תתה למאור להעלה גר תקידי: באהל מועד מחוץ לפרכת =
 אשר עליה עדות יצרך אלו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני יהוה
 תקח עולם לדרתם מאת בני ישראל: ואתה תקרב א כח
 אליך את אהרן אהרן ואת בניו אלו מתוך בני ישראל לכהנולי
 אהרן נקב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן: ועשית בגדי קדש ב
 לאהרן אהרן לכבוד ולתפארת:
 פסוק תצוה

5

(ב) ואתה תצוה. לא הזכיר משה

בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמשעה שגולד משה אין סדר שלא הזכיר בה. והטעם משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה. ועוד דוה הפרשה מדברת בטכסיסי כהונה וממשה היתה הכהונה הגדולה לצאת, אלא על ידי שסירב לילך בשליחות המקום נטלה ממנו ונתנה לאהרן. לכן לא נזכר שמו של משה בפרשה זו מפני עגמת נפשו.

דע הכוונה (ל"ב)

5

ב כנר נארנו פירוש זה הנאמר בפרק י' מסנהדרין וכבר העירו הכננים ע"ה על הדוש נפלא בתורה יש בו זרוו על מעשה המזות והוא אמרו (א' לו) ינדיל נושה שלש ערים נעבר בירדן וגו' יידוע שאין מועילות שלא יהיה בהן דין ערי נקלם עד שיוכדלו השלם האחרות שנאדן ישראל אמרו ב) יודע היה נושה רבינו עליו השלום שאין שלש ערים שנעבר בירדן קולטות עד שיוכדלו השלם שנא"י שגא' (ב) שש ערי נוקלע התיינה ואמנס הנדיל אלו מפני שאמר הוהיל ונאה נוזה לידו הקיימנה ואס כיולא בזה נמשה רבינו ע"ה נשיג האנוחות שלם שנאלנוי נכסף להוסיף חני מלוח עשה על כל מעלהו ושלמותו (ג) אין לריך לומר שיעשו מי שלמרעה נכסס והוהוק לרעהה וקדמה :

פיניג במשנה יג

3

ב בן עזאי אומר הוי רין למצוה קלה ככחמורה וכורה כן העבירה שמצוה נוררת מצוה ועבירה נוררת עבירה ששבר מצוה מצוה ושבר עבירה עבירה:

משנה יג/א
בין 3

6

(א) אמר אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל. על המצות אשר יזכיר בכל הספר מתחלת עשרת הדברות בפרשת ואתחנן.

ונמשכו דברי הפתיחה הזאת, עד שהשלים בהם בפסוק ושמרת את חקיו ואת מצותיו אשר אנכי מצוך היום אשר ייטב לך ולבניך אחריו ולמען תאריך ימים על הארמה אשר ה' אלהיך נתן לך כל הימים (להלן ד מ). או קרא משה אל כל ישראל אשר היו לפניו ואמר (להלן ה א) שמע ישראל את החקים ואת המשפטים אשר אנכי דובר באזניכם היום, והתחיל בביאור התורה עשרת הדברות שישמעו אותם בביאור מפי המקבל אוחם מפיו של הקב"ה,

ד"א רבן עזאי אומר מצוה נוררת מצוה ועבירה נוררת עבירה. כיצד כתיב למעלה כי תצא למלחמה וגו' וראית בשביה וגו' אמר הקב"ה אע"פ שההרתו אותה לך אחרתי לך ונלחה את ראשה ועשתה את צפרניה כדי שלא תמצא חן בעיניך ותשלה אותה. הואם לא עשית כן מה כתיב אחריו כי יהיה לאיש בן סורר ומורה מתוך כך כי יהיה לאיש חטא משפט. מות הוי עבירה נוררת עבירה. ומצוה נוררת מצוה סנין תהלה כי יקרא קן צפור מתוך כך כי תכנה בית הדש מתוך כך לא תורע כרמך. כלאים מתוך כך לא תהרוש בשור ובחמור יהדיו מתוך כך נדילים תעשה לך הרי מצוה נוררת מצוה.

משנה יג/ב
בין 3

4

וידעת היום והשבת אל לבבך כי יהוה הוא האלהים בשמים ממעל ועלי הארץ ממחת אין עוד ושמת את יחוקיו ואת מצותיו אשר אנכי מצוך היום אשר יטב לך ולבניך אחריך ולמען תאריך ימים עלי האדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך כל הימים:

אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש: לגם שמה מוצח אשר ירצח את רעהו בבלי ידעת והוא לא שגא לו מתמל שלשום ונס אל אחת מן הערים האל וחי: את בצר במדבר בארץ מישר לראובני ואת ראמת בגלעד לגדי ואת גולן בבשן למנשי: ואת המורה אשר שם משה לפני בני ישראל: אלה העדות והחקים והמשפטים אשר דבר משה אל בני ישראל בצאתם ממצרים: בעבר הירדן בנאי מיל בית פעור בארץ סיון מלך האמרי אשר יושב בחשבון אשר הכה משה ובני ישראל בצאתם ממצרים: וירשו את ארצו ואת ארץ עוג מלך הבשן שני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן מזרח שמש: מערער אשר על שפת נחל ארנון ועד יתר שאן הוא תרמח: וכל הערבה עבר הירדן מזרחה ועד ים הערבה תחת אשדת הפסגה:

והקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם שמע ישראל את החקים ואת המשפטים אשר אנכי דבר באזניכם היום ולמדתם אתם ושמרתם לעשתם: יהוה אלהינו ברת עמנו ברת בחרב: לא את אבותינו ברת יהוה את הברית הזאת כי אהנו אנחנו אלה פה היום כלנו חיים: פנים בפנים דבר יהוה עמכם בהר מתוך האש: אנכי עמד בין יהוה וביניכם בעת ההוא להגיד לכם את דבר יהוה כי וראתם מפני האש ולא עליתם בהר לאמר:

8

ויקח יהוה אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה: ויצו יהוה אלהים עלי האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל: ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות: ויאמר יהוה אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו: והנחש היה ערום: מכל תחת השדה אשר עשה יהוה אלהים ויאמר אלי האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן: ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל: ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתו: ויאמר הנחש אל האשה לא ימות תמתו: כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע: ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה היא לעינים ונתת העץ להשכיל ותקח מפריו ותאכל ותמן גם לאישה עמה ויאכל:

בראשית כ"א

9

ויצגנו יהוה לעשות את כל החקים האלה לראיה את יהוה אלהינו לטוב לנו כל הימים לחייתנו כהיום הזה: וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני יהוה אלהינו כאשר צונו:

בראשית ו' א' ו ב'

10

צו את אהרון: אין צו אא לשון זירו מיד ולדורות

11

ויהי ממהרת וישב משה לשפט את העם ויעמד העם עלי משה מן הבקר עדי הערב: וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה יהיה זה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עדי ערב: ויאמר משה לחתנו כי יבא אלי העם לדבר אלהים: כי יהיה להם דבר בא אלי ויפסתי בין איש ובין רעהו והודעתי את יחוקי האלהים ואת תורתיו: ויאמר חתן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עשה: נבל תכל גם אתה גם העם הנה אשר עמך כי יכבד ממך הדבר לא יוכל עשהו לבדך: עתה שמע בקולי איצחק ויהי אלהים עמך הנה אתה לעם מול האלהים והבאת אתה את הדברים אל האלהים: והורתה אתה את החקים ואת התורת והודעת להם את הדרך: ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו: ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל וראי אלהים אנשי אמת שנאי בצע ושמת עליהם שרי אלים: שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרת:

13

כי בשש משה... כי זה משה, אמר ר' יהושע בן לוי מאי דכתיב וירא העם כי בושש משה אל תקרי בושש אלא באו שש. בשעה שעלה משה למרום אמר להן לישראל לסוף ארבעים יום בתחלת שש אני בא (הם סבורים שאותו יום שעלה בו מן המנין הוה והוא אמר להם מ' יום שלמים, יום זלילו עמו ויום עלייתו אין לילו עמו שהרי בו' בסיון עלה נמצא יום מ' בי"ז בתמוז היה) לסוף מ' יום (בי"ז בתמוז) בא שטן (הוא יצר הרע המחטיא את האדם הוא העולה ומסטיף) וערבב את העולם (הראה דמות חשך ואפילה דמות ענן וערפל וערבוביא לומר ודאי מת משה שהרי באו כבר שש ולא בא, ואי אפשר לומר שלא טעו אלא ביום המעונן בין קודם חצות לאחר חצות שהרי לא ירד משה עד יום המחרת שנאמר וישכימו ממחרת וגו'), אמר להן משה רבכם היכן הוא, אמרו לו עלה למרום, אמר להן באו שש (שקבע להם) ולא השגיחו עליו, מת ולא השגיחו עליו, הראה להן דמות מטתו, והיינו דקאמרי ליה לאהרן כי זה משה האישי.

שם (ס)

12

וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר ויקהל העם עלי אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי יהוה משה אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה יהיה לו: ויאמר אלהים אהרן פרקו נומי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ויבנתים והביאו אלי: ונתפרקו כל העם את נומי הזהב אשר באזניהם ויביאו אלי אהרן: ויקח מקדם ויצר אתו בחרט ויעשה עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלנו מארץ מצרים: ה וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא אהרן ויאמר תג ליהוה מחר:

שם ב' א'

(מח) וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה, בשלושה⁶¹ מקומות נאמר בעצם היום הזה, נאמר בנח: בעצם היום הזה בא נח וגוי' (בראשית ז יג), במראית אורו של יום, לפי שהיו בני דורו אומרים בכך וכך⁶² אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה, ולא עוד אלא אנו נוטלין כשילין וקרדומות ומבקעין את התיבה, אמר הקב"ה הריני מכניסו בחצי היום, וכל מי שיש בידו כח למחות יבוא וימחה. במצרים נאמר: בעצם היום הזה הוציא ה' (שמות יב נא), לפי שהיו מצריים אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בהם אין אנו מניחים אותם לצאת, ולא עוד אלא אנו נוטלין סייפות וכלי זיין והורגין בהם, אמר הקב"ה הריני מוציאן בחצי היום, וכל מי שיש בו כח למחות יבוא וימחה. אף כאן במיתתו של משה נאמר: בעצם היום הזה, לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו, אדם שהוציאנו ממצרים, וקרע לנו את הים, והוריד לנו את המן, והגזיו לנו את השליו, והעלה לנו את הבאר, ונתן לנו את התורה, אין אנו מניחין

כ"ט, ופ"א
ה' גרסה

15

מעשה שאמרו לחוני המעגל התפלל שירדו נשמים אמר להן צאו והבניסו תנורי פכחים בשביל שלא ימקו והתפלל ולא ירדו נשמים עג עונה ועמד בתוכה ואמר רבש"ע בניך ישו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מיכן עד שתרחם על בניך התחילו הנשמים מנטפין אמר לא כך שאלתי אלא נשמי בורות שיחין ומערות ירדו בזעף אמר לא כך שאלתי אלא נשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקנן עד שעלו ישראל מירושלם לחר הבית מפני הנשמים אמרו לו כשם שנתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילבו להם אמר להן צאו וראו אם נמחית אבן המועים:

ע"פ ר"י יב"ס
הצגה כ"ט

16

א"ר יודן גיריא הדין חונה המעגל יבר בריה דחוני המעגל הוה סטיך דחרבן בית מוקדשא נפק למורא לגבי פעליי עד דו תמן נחת מימרא עאל ליה למערתא *מן יתיב נם ודמך ליה ועבד שקיע בשינתיה שובעין שנין עד דחרב בית מוקדשא ואיתבני זמן תינינות. לסוף שובעין שנין איתער מן שינתיה נפק ליה מן מערתא וחמא עלמא כחלקף זוויי דהוות כרמי עבידא זייתין זוויי דהוות זייתין עבידא זרעו. שאל ליה למדינתא אמר לון מה קלא בעלמא אמרון ליה ולית את ידך מה קלא בעלמא אמר לון לא. אמרון ליה מאן את אמר לון חוני המעגל. אמרון ליה שמענן דהוה עליל לעזרה והיא מנהרה עאל ואנהרת וקרא על גרמיה בשו"ב ה' את שיבת ציון היינו בהלמים:

מ"א יב"ס
הצגה כ"ט

17

א ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם אתם ראיתם את כל אשר עשה יהוה לעיניכם בארץ מצרים לקרעה ולקלעבדיו ב ולקלע ארצו: המסות הגדלת אשר ראו עיניך האמת והמפתים ג הגדלים הקם: ולא יתן יהוה לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים ד לשמע עד היום הזה: ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר לא ה בלו שלמתים מעליכם ונעלת לא יכלתה מעל רגלך:

כ"ט ב"י